OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Asiantuntijalausunto

3.9.2025

VN/36809/2023
VN/36809/2023-OKM-41

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteistoiminnasta evankelis-luterilaisessa kirkossa ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 60/2025 vp): asiantuntijalausunto

Eduskunnan perustuslakivaliokunnassa on käsiteltävänä otsikossa tarkoitettu hallituksen esitys lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle.

Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että yhteistoiminnasta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa säädettäisiin jatkossa lailla. Sääntelyllä korvattaisiin nykyinen, sopimuspohjainen yhteistoimintajärjestelmä. Uusi sääntely vastaisi pitkälti yksityiselle sektorille säädettyä yhteistoimintalakia, mutta eroaisi kyseisen lain säännöksistä sekä kirkon työnantajien julkisoikeudellisen että toiminnan tarkoituksen uskonnollisen luonteen vuoksi.

Esityksen tavoitteena on vahvistaa kirkon työpaikoilla toimintakulttuuria, jossa keskiössä olisivat jatkuva vuoropuhelu ja muutostilanteissa käytävät neuvottelut. Lakisääteisyyden myötä kirkon yhteistoimintamenettelyä vahvistettaisiin uudella seuraamusjärjestelmällä, joka rakentuisi yksityisoikeudellisesta hyvitysseuraamuksesta ja rikosoikeudellisesta seuraamuksesta.

Keskeisimmät liittymät perustuslakiin

Perustuslain 76 §:ssä säädetään *kirkkolain alasta*, säätämisjärjestyksestä ja aloiteoikeudesta. Pykälän 1 momentin mukaan kirkkolaissa säädetään evankelis-luterilaisen kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta. Perustuslakivaliokunnan mukaan mainittua ilmaisua on välttämätöntä tulkita suppeasti (PeVL 4/2020 vp, s. 5). Kirkon yhteistoiminnan ei ole sääntelyn valmisteluvaiheessa katsottu kuuluvan kirkkolain alan suppean tulkinnan piiriin. Asiaa koskeva sääntely ehdotetaan näin ollen sijoitettavaksi muuhun lainsäädäntöön.

Uskonnonvapauden (11 §) osalta kyse on työnantajan tunnustuksellisen toiminnan tarkoitusta ja tavoitteita koskevien ratkaisujen ja niiden valmistelun rajaamisesta kirkon yhteistoimintalain soveltamisalan ulkopuolelle. Sääntely toteuttaisi näin julkisen vallan velvollisuutta turvata kirkon sisäisen autonomian ja siten uskonnonvapauden toteutuminen.

Työllisyyden edistämisen (18.2 §) osalta sääntelyllä pyritään edistämään kunnioittavaa toimintakulttuuria kirkon työpaikoilla, parantamaan viranhaltijoiden ja työntekijöiden asemaa sekä tukemaan heidän työllistymistään työpaikoilla tapahtuvien toimintamuutosten yhteydessä.

Yhdistymisvapauden (13.2 §) osalta sääntely antaa kirkon työmarkkinalaitokselle sekä viranhaltijoiden ja työntekijöiden valtakunnallisille yhdistyksille mahdollisuuden poiketa sopimuksin eräistä vuoropuhelua ja muutosneuvotteluja koskevista säännöksistä. Sääntely tukee näin ollen yhdistysten itsemääräämisoikeutta ja toimintavapautta.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen (8 §) osalta esitys on merkityksellinen siksi, että ehdotetussa kirkon yhteistoimintalaissa säädettäisiin rikosoikeudellisista seuraamuksista tilanteissa, joissa työnantajaa edustava viranhaltija tai työntekijä tahallaan tai huolimattomuudesta joko laiminlöisi tiettyjä säännöksessä säädettyjä lain mukaan työnantajalle kuuluvia velvollisuuksia tai jättäisi toimimatta laissa erikseen säädetyllä tavalla. Jollei tekoa olisi pidettävä vähäisenä, kirkon yhteistoimintavelvoitteen rikkomisesta voisi seurata sakkorangaistus. Rikosoikeudellista sakkorangaistusta voidaan pitää kohtuullisena suhteessa tekojen moitittavuuteen. Sääntely vastaisi tältä osin työnantajan ja henkilöstön välistä yhteistoimintaa koskevissa muissa vastaavissa laeissa säädettyjä seuraamuksia.

Osallistumisoikeuden (14.4 §) osalta esitys tukee kirkon viranhaltijoiden ja työntekijöiden mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa heitä koskevaan päätöksentekoon työpaikoilla ja toteuttaa siten julkisen vallan velvollisuutta edistää yksilön osallistumisoikeuksia.

Esityksessä on katsottu, että voimassa oleva sääntely, jota tulkitaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa *yksityiselämän ja henkilötietojen suojan* (10 §) kannalta riittävän säännöspohjan. Esityksessä ei näin ollen ehdoteta henkilötietojen suojan turvaamista koskevaa uutta sääntelyä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön käsityksen mukaan esityksen sisältämät lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Hanna Kiiskinen
Hallitusneuvos
Taide- ja kulttuuripolitiikan osasto

Jakelu Eduskunnan perustuslakivaliokunta

Tiedoksi Opetus- ja kulttuuriministeriö, kansliapäällikkö Heidi Backman
Opetus- ja kulttuuriministeriö, erityisavustaja Andreas Elfving